

І. Лаврівська

КНЯЗЬ ВСЕВОЛОД

У теремі князя Ярослава Мудрого запанував смуток. Гінці принесли вістку, що княже військо, яке Ярослав вислав проти греків, зовсім розбите, і що багато княжих воїнів дісталосся в грецьку неволю.

— Шкода моїх людей, — сумно сказав князь.

— Батьку, князю великий! Дозволь мені піти їх визволяти! — озвався Всеволод, середульший син князя. — Дай мені дружину воїнів і благослови в похід.

— Добре, сину. Молодий ти й розумний, вважай тільки, щоб ще більшого лиха не накоїв. Зважуй добре кожний крок, будь відважний, але обережний, бо греки — то хитрий народ.

І пішов Всеволод. Дружину мав славу. Сіли на байдаки й подались Дніпром. Славні були лицарі в його дружині, а Всеволод мудрий і відважний вождь. Завжди і всюди був перший. Його золотий панцир блищав, як сонце, ясні кучері спадали на плечі, а очі — сині, як небо, — вдивлялися вперед і сипали іскрами помсти на ворога.

Вже недалеко грецькі землі були, коли греки запримітили княжі байдаки. Вийшли послы і запитали:

— Славні лицарі, хто ви?

— Ми — воїни князя Ярослава, йдемо визволяти.; братів із неволі,— відповіли лицарі. — Готуйтеся до бою!

— Наш цар із вашим князем бажає розмовляти.

Тоді виступив ясноволосий молодець Всеволод:

— Ведіть мене до нього!

І привели Всеволода до царського палацу. На золотому троні, критому червоним оксамитом, сидів цар Костянтин. Борода в нього сива, густі брови над чорними очима, а на голові — вінець із кованого золота. Біля нього, на другому, меншому, троні сиділа дівчина. На ній сукня пишна шовкова, дорогими каменями оздоблена, на чорному, довгому волоссі золота опаска. Личко біле-біленьке, а очі чорні, як два діаманти.

— Князь Всеволод, великого князя землі Української Ярослава —

син! — оголосив царський дворецький.

І ввійшов Всеволод. Пишно вбраний і гарний-гарний, як весняний ранок. Став гордо перед царем:

— Ти, царю, розмовляти зо мною бажав?—заговорив він по-грецькому. Знав розмовляти п'ятьма мовами.

Почувши грецьку мову в устах чужинця, цар здивувався: розмовляти чужими мовами — означало велику освіту.

— Я знаю, чого ти на землі моїй шукаєш. Брати твої у мене в неволі. Вони мої! — сказав, цар.

— Вони у тебе в неволі, царю, але вони не твої. Як по доброму не погодишся віддати їх, тоді моя дружина готова до бою стоїть.

— Слухай, юначе. Навіщо проливати кров? Нехай дружина твоя вишле одного лицаря, а ми дамо другого. Нехай вони борються. Хто переможе, того буде правда.

Князенко Всеволод подумав, чи це не хитрощі греків...

А царівна весь час вдивлялася в молодого князя — ока з нього не спускала.

— Батьку, — озвалася, — відпусти людей. Ти ж маєш своїх доволі. Нехай чужі люди повертаються до своїх домів, їх ждуть там.

— Ні, царівно. Царської ласки я не хочу. Я сам стану на двобій з якимось вашим лицарем і кров'ю своєю здобуду їм волю— так, як лицареві годиться, — сказав Всеволод.

— Покличте мого небожа! — наказав цар. — Князь із князем боротися будуть. Так годиться!

І прийшов грецький князь. Невеликий ростом був, але міцний, із завзятим поглядом в очах. Глянув на стрункого Всеволода й посміхнувся— наче певний уже був у своїй перемозі.

— На списках! — сказав.

— Згода! — відповів Всеволод.

І всі вийшли на майдан перед палацом. Привели коней, подали списи. Цар і багато грецьких вельмож посідали на балконі придивлятись. Царів-

ни між ними не було. Вона стояла збоку і весь час дивилась на Всеволода.

А сів він на коня, спробував списа і глянув. Глянув на царівну. Вона підбігла до нього і шепнула:

— Тримайся, чужинцю! Ти надто гарний, щоб умирати!— Вийняла квітку з волосся й кинула йому під ноги. — Хай тобі Бог помагає!

Лицар схилювався низько:

— Спасибі за добре слово. Не забуду!

Почали битися. Списи вдарялися в щити, коні землю копитами рвали, а князі горіли завзяттям перемогти... Довго билися. Всеволод, стомлений дорогою, вже ледве тримався. І від сильного удару противника хитнувся на коні і, падаючи, перехопив переляканий погляд царівни, що стояла збоку. Рештками сил затримався на коні й потужно пустив списа в сторону грека. Противник уже був певний у своїй перемозі і того й не запримітив. Спис ударив, і грецький князь упав на землю.

— Славно, князю землі Української! Перемога твоя! — сказав цар.

Але Всеволод немов не чув і не бачив нічого — тільки дівчину — пишну грецьку царівну, що усміхалася до нього. Її чорні очі-діаманти прикриті були чорними віями, а в них тремтіли сльози радості.

— Тепер жадай, переможцю, чого хочеш! — сказав цар.

— Віддай братів наших, що в тебе в неволі,— сказав князь Всеволод,— за них я борюся. І — прощай!

А царівна аж прибігла: «Це ж він піде, і я його ніколи вже не побачу...» І сльози струмочком попливли по її блідому личку.

— Братів своїх ти визволив, забери їх! А князю-батькові скажи, що згоди хочу з ним, щоб ніколи більше наші війська не воювали, щоб ніколи кров українська не проливалася грецької, а грецька — української. Відтепер ми — приятелі!

— Батько мій, князь великий, радий буде! Він ніколи чужого не хотів але землі свої боронив завжди. І боронитиме...

— Про його мудрість і хоробрість слава йде широко — по всьому світі, — сказав цар. — Ну, прощай, юначе!

— Прощай, лицарю! — шепнула блідими устами царівна і сумно глянула на Всеволода.— Прощай і не забувай!

— Тепер ми — приятелі, царю? Так ти сказав?

— Так!

— То, як приятеля, хочу просити тебе про щось...

— Проси!

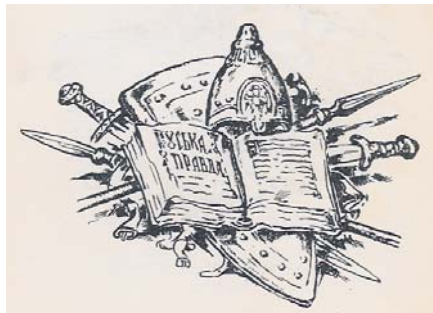
— Віддай дочку твою, грецьку царівну, мені за жінку!

— Батечку, віддай! — шепнула царівна і впала перед царем на коліна. Князь Всеволод стояв поруч, і в нього дрижала рука.

— Це буде велика честь для мене — мати зятем такого хороброго лицаря із славного роду Ярослава, землі Української князя,— промовив цар.

І справили весілля. Гучне та велике. І князь Всеволод з походу на греків привіз батькові визволених воїнів і невістку. Чудову грецьку царівну.

І жили вони щасливо довгі роки. І від того часу греки вже більше не воювали з українськими князями.

*Історія України в Казках та Легендах
Серія "Скарбничка Школяра", Львів 2001*